

Handläggare:
Peter Dahlberg, 08-508 29 323

Till
Miljöroteln

Remiss om Energikommisionens betänkande Kraftsamling för framtidens energi (SOU 2017:02)

Svar på remiss från Miljöroteln (dnr 110-138/2017).

Sammanfattning

Miljö- och energidepartementet vill ha synpunkter på Energikommisionens betänkande Kraftsamling för framtidens energi (SOU 2017:02). Den ramöverenskommelse om gemensam färdplan till ett förnybart elsystem, som slöts i juni 2016 mellan Socialdemokraterna, Moderaterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Kristdemokraterna har legat till grund för betänkandet.

Kommisionens förslag innebär bl.a. förändringar som gynnar vattenkraft och havsbaserad vindkraft och att elcertifikatsystemet utökas. Förenklingar och anpassningar av regelverk och lagstiftning ska utredas för att underlätta för nya produkter och tjänster inom energiområdet. I betänkandet föreslås också att skatten på termisk effekt för kärnkraftverk stegvis avvecklas, vilket ska finansieras genom en höjning av energiskatten. Elintensiv industri är dock undantagen från höjningen.

Koncernledningen är sammantaget positiv till Energikommisionens betänkande. En omställning till förnyelsebar energi och minskade växthusgasutsläpp är viktig för att uppnå en långsiktigt hållbar utveckling. Stadens arbete för att uppnå minskad klimat- och miljöpåverkan bedöms kunna stödjas av statliga insatser som främjar förnybar elproduktion, effektivare energianvändning och minskade växthusgasutsläpp.

Bolagen i koncernen anser att ett ekologiskt hållbart elsystem med stabila elleveranser är en förutsättning för många samhällsviktiga funktioner. Betänkandet hade på ett bättre sätt kunnat redogöra för hur alternativa sätt till uppvärmning ska kunna främjas. Det är viktigt att t.ex. lyfta fram befintliga system med t.ex. värmeåtervinning som kan utvecklas vidare och kan ske från olika typer av industriella aktörer, t.ex. datacenter, industrier eller kylanläggningar.

Bolagen lyfter också fram att det behövs effektiva tillståndsprocesser för investeringar i kraftproduktionsanläggningar och ledningsnät för att främja industrietableringar, vilket har en stor betydelse för Sveriges konkurrenskraft. Koncernens intressebolag Fortum

Värme påpekar att kraftvärme baserad på förnybara och återvunna insatsvaror har en viktig roll för omställningen till förnybar energianvändning. Koncernledningen delar den uppfattningen och anser att kommande utredningar bör analysera och hantera en kommande förskjutning av elanvändningen mot transportsektorn.

Ärendet

Miljö- och energidepartementet önskar synpunkter på förslag i Energikommisionens betänkande Kraftsamling för framtidens energi (SOU 2017:02).

I juni 2016 slöts en ramöverenskommelse mellan Socialdemokraterna, Moderaterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Kristdemokraterna. Överenskommelsen utgör en gemensam färdplan till ett förnybart elsystem, med mål om 100 procent förnybar elproduktion år 2040, som dock inte är ett stoppdatum för stängning av kärnkraft. Det ingick också att Sverige till år 2030 ska ha 50 procent effektivare energianvändning jämfört med år 2005, samt att Sverige år 2045 inte längre ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser. Ramöverenskommelsen har legat till grund för de förslag och bedömningar som lämnas i betänkandet.

I betänkandet framgår att Sveriges elsystem ska ha hög leveranssäkerhet, en låg miljöpåverkan och el till konkurrenskraftiga priser. Kostnaderna för ny teknik som solceller, vindkraftverk och batterilager har minskat kraftigt under senare tid. En genomgående trend har varit att elenergin ökar i betydelse i alla samhällssektorer, t.ex. ökar andelen eldrivna fordon för transporter. Utmaningarna handlar bl.a. om att få till stånd investeringar i produktionsanläggningar, att bygga ut och anpassa elnäten efter nya produktionssätt och att möjliggöra flexibilitet för kunderna i sin användning.

Elcertifikatsystemet infördes år 2003 och är ett marknadsbaserat stödsystem som syftar till att öka produktionen av förnybar el. Kommissionen lämnar i betänkandet en rad förslag och bedömningar. De innebär bl.a. att elcertifikatsystemet förlängs och utökas med 18 TWh nya elcertifikat till 2030, och att anslutningsavgifterna till stamnätet för havsbaserad vindkraft tas bort. Sverige ska också ha moderna miljökrav på svensk vattenkraft, men det ska inte vara onödigt administrativt och ekonomiskt betungande för den enskilde. Fastighetsskatten på vattenkraft sänks samtidigt till 0,5 procent till en nivå som är densamma som för de flesta andra elproduktionsanläggningar.

Energimyndigheten föreslås få i uppdrag att tillsammans med olika branscher formulera sektorsstrategier för energieffektivisering. Det ska utredas hur förenklingar och anpassningar kan ske av befintliga regelverk och skattelagstiftning, för att underlätta för nya produkter och tjänster inom energieffektivisering, energilagring, småskalig försäljning av el, samt elektrifiering av transportsektorn. Ett energieffektiviseringsprogram för den elintensiva industrin ska också tas fram, under förutsättning att det kan säkerställas med en ansvarsfull finansiering.

I betänkandet fastslås att principerna om förutsättningarna för planering av nya kärnkraftsreaktorer står kvar. En skatt på termisk effekt tas i nuläget ut på kärnkraftsreaktorer. I betänkandet föreslås att skatten på termisk effekt stegvis avvecklas

under en tvåårsperiod med start 2017, vilket ska finansieras genom en höjning av energiskatten. Elintensiv industri ska dock undantas från den höjningen.

Miljöroteln har remitterat Energikommisionens betänkande ”Kraftsamling för framtidens energi” (SOU 2017:02) till bl.a. Stockholms Stadshus AB, som i sin tur remitterat vidare till dotterbolagen Svenska Bostäder, Stockholmshem, SISAB, Micasa, SBR, Stokab, SGA Fastigheter, Stockholm Parkering, Stockholms Hamnar, Stockholm Vatten och Avfall och Fortum Värme. Stockholm Vatten och Avfall, Stockholms Hamnar och Stockholm Parkering har valt att inte svara på remissen. Stockholmshem har ingenting att anföra/tillägga. Nedan följer en redovisning av bolagens remissvar i huvudsak. Remissvaren i sin helhet återfinns i bilagorna.

Underremiss

AB Svenska Bostäders remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Svenska Bostäder anser det positivt att en långsiktig strategi för energiförsörjningen i Sverige fastställs och att den förankras på ett brett politiskt plan, då den kommer att ligga till grund under ett antal framtida mandatperioder. Syftet med strategin gör att slutsatser och förslag måste hanteras på ett övergripande nationellt plan, mot bakgrund av internationella krav och överenskommelser. Det berör främst elproducerande energibolag och konsekvenser till följd av en succesiv avvecklingen av kärnkraften.

En reflektion som kan tyckas saknas i betänkandet är hur alternativen till uppvärmning med elenergi kan främjas. Konvertering till värmepumpar i redan eluppvärmda fastigheter är positivt vad gäller begränsning av eleffekt och elenergi. Det finns dock tendenser på övergång till elvärme (värmepumpar) även i områden med andra energislag för uppvärmning, vilket kommer att motverka minskningen av elenergi (*bilaga 1*).

Micasa Fastigheter i Stockholm AB:s remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Micasa ställer sig positiva till att regelverk och skattelagstiftning ska ses över för att underlätta för nya produkter och tjänster inom energieffektivisering, energilagring och småskalig försäljning av el. Bolaget är även positivt till förslaget om en utredning gällande vilka hinder som kan finnas för att möjliggöra en tjänsteutveckling vad gäller aktiva kunder och effektivisering (*bilaga 2*).

Skolfastigheter i Stockholm AB:s (SISAB) remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Kommissionen har presenterat bedömningar och förslag som syftar till att underlätta förnyelsen och omställningen av energisystemet. Mot kostnaderna för att åstadkomma ett mer flexibelt elsystem och integrera en ökad andel förnybar elproduktion, ska ställas fördelar i form av ökad leveranssäkerhet och ett effektivare utnyttjande av de samlade produktionsresurserna. Sammantaget bedöms de föreslagna åtgärderna leda till lägre totala systemkostnader och en ökad samhällsekonomisk effektivitet.

SISAB arbetar enligt bolagets Miljöprogram 2017 - 2019 med energieffektivisering, att minska miljöpåverkan och ser positivt på Energikommisionens betänkande (*bilaga 3*).

AB Stokabs remissvar har i huvudsak följande lydelse:

En viktig förutsättning för att möjliggöra en minskad och effektivare energianvändning i Sverige, är väl utbyggda öppna fibernät. I det fortsatta arbetet bör inte den energi som datahallar och annan IT-utrustning genererar bortses ifrån. Då detta är en form av småskalig energiproduktion, är det viktigt att förenklingar och anpassningar av befintliga regelverk och skattelagstiftning sker för att i större skala kunna använda spillvärmen som energikälla. Som utredningen konstaterar är ett ekologiskt hållbart elsystem med trygga och stabila elleveranser en förutsättning för många samhällsviktiga funktioner, exempelvis för IT-lösningar inom sjukvården och näringslivet. Det ökade beroendet av el inom exempelvis industrin eller genom pågående digitalisering understryker samtidigt behovet av att säkerställa elsystemets fortsatta robusthet.

Stokab delar utredningens uppfattning att försörjningstrygghet och säkerhetspolitiska aspekter är tätt sammankopplade sett ur ett internationellt perspektiv. Fler mindre produktionsenheter bidrar till att minska sårbarheten i elsystemet.

Fibernäten är bärare av kommunikationen för både energisystem och samhällsviktiga tjänster. Då ett stabilt och väl fungerande energisystem får anses vara av nationellt säkerhetsintresse, behöver även fibernäten finnas i offentlig regi så att främmande makt inte kan kontrollera dem. Det bör också beaktas i det fortsatta arbetet (*bilaga 4*).

Stockholm Globe Arena Fastigheter AB:s remissvar har i huvudsak följande lydelse:

SGA Fastigheter har tagit del av förslaget och har inget i övrigt att tillägga. Enligt direktivet ska utredningen lägga särskild tonvikt på försörjningen med el. Behovet av el kan dock inte ses isolerat, utan hänger samman med utvecklingen av t.ex. värmeförsörjningen och transportsektorns behov av energi. Kommissionen har därför gjort en bred genomlysning av energiförsörjningen internationellt och i Sverige (*bilaga 5*).

Stockholm Business Region AB:s (SBR) remissvar har i huvudsak följande lydelse:

SBR anser att ett effektivt energisystem är en förutsättning för att utveckla ett Sverige som kombinerar tillväxt med hållbarhet även i framtiden. Bolaget anser att den nordiska elmarknaden måste utvecklas på ett sådant sätt att kostnadsfördelen gentemot resterande EU bibehålls. Effektiva tillståndsprocesser och korta ledtider vid investeringar i kraftproduktionsanläggningar och ledningsnät har en stor betydelse för Sveriges konkurrenskraft. Ledtider för tillståndsprocesser och för infrastrukturinvesteringar behöver därför förkortas.

Det är viktigt att myndigheten Svenska Kraftnät kan ge svar på frågan om det finns anslutningsmöjligheter via så kallade förhandsbesked snabbare. Vidare är Energimarkandsinspektionens handläggningstider för att hantera koncession för linjer, vilket avser ledningar med högre spänning, ett bekymmer för elnätbolagen. Det hämnar den industriella tillväxten och möjligheten att få nya företagsetableringar med nya arbetstillfällen. Svenska Kraftnät och Energimyndigheten måste kunna vara en proaktiv part i arbetet med att främja industrietableringar i Sverige.

SBR påpekar också att det är viktigt att främja möjligheter att arbeta med t.ex. värmeåtervinning från olika typer av industriella aktörer, t. ex. datacenter, industrier eller kylanläggningar (*bilaga 6*).

AB Fortum Värme samägt med Stockholms stad remissvar har i huvudsak följande lydelse:

En framgångsfaktor i den fortsatta omställningen av energisamhället, inkluderande transportsektorn, är att förmågan att leverera hållbar el upprätthålls. Omställningen av transportsektorn handlar till stor del om att växla ut fossila bränslen och att introducera eldrivna fordon. Svensk kraftvärme baserad på förnybara och återvunna insatsvaror spelar härvid en avgörande roll. Kraftvärmens har alltså en dubbel roll: den tillför både effekt och energi. Används högvärdig el till uppvärmning motverkas detta.

Fortum Värme stödjer målsättningen om att nå 100 procent förnybar elproduktion år 2040 och om att Sverige 2030 ska ha 50 procent effektivare energianvändning jämfört med år 2005 mätt i termer av tillförd energi i relation till bruttonationalprodukten. Fortum Värme verkar för att bidra till att detta mål kan nås ännu tidigare. Detta mål förutsätter dock för sitt uppfyllande ett kontinuerligt vårdande av systemperspektivet. Det går därför inte att använda systemgränser som "köpt energi" eller kommungränser som bas för analyserna, det är de sammanhängande el- och fjärrvärmesystemen som måste utgöra grunden i analysen.

Betänkandet saknar konkreta förslag på styrmedel som premierar produktion av el då kraftsystemet är som mest ansträngt, men såvitt Fortum Värme kan förstå ska sådana göras till föremål för särskilda utredningar. Så länge dessa utredningar görs utifrån ett systemperspektiv är det bolagets bedömning att det finns goda förutsättningar för att de förslag som kommer fram både blir ändamålsenliga och kostnadseffektiva.

Sammanfattningsvis ställer sig alltså Fortum Värme positiv till de analyser som görs och de slutsatser som dras i betänkande och tillstyrker realisering av de förslag som har bäring på värmemarknaderna (*bilaga 7*).

Koncernledningens synpunkter

Koncernledningen ser positivt på Energikommissionens betänkande Kraftsamling för framtidens energi. Stockholms stads arbete för en hållbar energianvändning är prioriterat, långsiktigt och framåtsträvande. Stadens arbete för att uppnå minskad klimat- och miljöpåverkan bedöms kunna stödjas av statliga insatser som främjar förnybar elproduktion, effektivare energianvändning och minskade växthusgasutsläpp.

Det är positivt att kommissionens förslag gynnar omställning till förnybar energi, med förslag om utökning av befintligt elcertifikatsystem, sänkt energiskatt och förenklad administration för vattenkraft, samt slopade avgifter gällande stamnätsanslutning för havsbaserad vindkraft. Koncernledningen anser att betänkandets ambitionsnivåer både är långtgående och långsiktiga.

Energimyndigheten föreslås få i uppdrag att tillsammans med olika branscher formulera sektorsstrategier för energieffektivisering. Koncernledningen vill i detta poängtera att de förslag till åtgärder som tas fram behöver utgå ifrån systemperspektiv när de jämförs

med varandra samt ställas i relation till kostnader och möjligheter att styra utvecklingen inom berörda områden.

Ett särskilt energieffektiviseringsprogram för den elintensiva svenska industrin ska tas fram, under förutsättning att det går att säkerställa med en ansvarsfull finansiering. Koncernledningen anser att förslaget kan driva på utvecklingen mot en alltmer energieffektiv industri. I arbetet med att ta fram åtgärder bedöms internationella samarbeten bli mycket viktiga. Klimatpåverkande utsläpp är en global utmaning, och de styrmedel som väljs kan inverka på företagets internationella konkurrensmöjligheter.

Bolagen i koncernen lyfter bl.a. fram att betänkandet på ett bättre sätt bör kunna redogöra för hur alternativa sätt till uppvärmning med elenergi kan främjas. Det framförs också att ett ekologiskt hållbart elsystem med stabila elleveranser är en förutsättning för många samhällsviktiga funktioner. I bolagens remissvar framgår också att effektiva tillståndsprocesser vid investeringar i kraftproduktionsanläggningar och ledningsnät kan främja industrietableringar och har en stor betydelse för Sveriges konkurrenskraft.

Koncernens intressebolag Fortum Värme påpekar att kraftvärme baserad på förnybara och återvunna insatsvaror har en viktig roll för omställningen till förnybar energianvändning. Med förnybar kraftvärme istället för el till uppvärmning, förbättras möjligheterna att växla ut fossila bränslen och att introducera fler eldrivna fordon. Koncernledningen delar den uppfattningen och ser ett behov av att kommande utredningarna inom området analyserar och hanterar en förskjutning av elanvändningen mot transportsektorn.

Med beaktande av framförda synpunkter ställer sig koncernledningen sammantaget positiv till förslagen i Energikommissionens betänkande. En omställning till förnyelsebar energi och minskade växthusgasutsläpp är viktigt och i linje med stadens ambitioner om bli fossilbränslefri till 2040. För mer utförliga och kompletterande synpunkter hänvisar koncernledningen till bolagens remissvar.

Jonas Schneider
Vice VD

Bilagor

1. Remissvar AB Svenska Bostäder
2. Remissvar Micasa Fastigheter i Stockholm AB
3. Remissvar Skolfastigheter i Stockholm AB
4. Remissvar AB Stokab
5. Remissvar Stockholm Globe Arena Fastigheter AB
6. Remissvar Stockholm Business Region AB
7. Remissvar Fortum Värme AB

Underremissvar på Energikommissionens betänkande ”Kraftsamling för framtidens energi”. Dnr 110-138/2017 Dnr SB 2017-0019

Bakgrund

I mars 2015 beslutade regeringen att tillsätta en kommission, i form av en parlamentarisk kommitté, för översyn av energipolitiken.

Energikommissionens uppdrag är enligt direktivet att ta fram underlag för en bred överenskommelse om energipolitiken, med särskilt fokus på förhållandena för elförsörjningen efter år 2025-2030.

Arbetet har genomförts i tre skeden, i en bred dialog med olika intressenter såsom kraftindustrins och näringslivets organisationer, miljöorganisationer, kommuner, statliga myndigheter, forskare m fl.

Våra synpunkter

AB Svenska Bostäder anser det positivt att en långsiktig strategi för energiförsörjningen i Sverige fastställs och att denna förankras på ett brett politiskt plan, då denna kommer att ligga till grund under ett antal framtida mandatperioder.

Syftet med denna övergripande strategi gör dock att slutsatser och förslag måste hanteras på ett övergripande nationellt plan i samverkan med internationella krav och överenskommelser vilket berör främst elproducerande energibolag och framtida konsekvenser till följd av den succesiva avvecklingen av kärnkraften.

En reflektion som vi kan tycka saknas i betänkandet även på ett övergripande plan, är hur alternativen till uppvärmning med elenergi kan främjas.

Konvertering till värmepumpar i redan eluppvärmda fastigheter är positivt vad gäller begränsning av eleffekt och elenergi. Det finns dock tendenser på övergång till elvärme (värmepumpar) även i områden med andra energislag för uppvärmning, vilket kommer att motverka minskningen av elenergi.

De slutsatser och förslag som betänkandet kommer fram till, berör inte AB Svenska Bostäder i detta skede och vi har därför inga synpunkter eller något att tillföra ytterligare.

AB Svenska Bostäder

Pelle Björklund
VD

Remissvar avseende Energikommissionens betänkande ”Kraftsamling för framtidens energi ”

Micasa Fastigheter har fått rubricerad underremiss av Stockholms Stadshus AB för yttrande senast 2017-02-22.

Ärendet

I mars 2015 beslutade regeringen att tillsätta en kommission, i form av en parlamentarisk kommitté, för översyn av energipolitiken. Energikommissionens uppdrag är enligt direktivet att ta fram underlag för en bred överenskommelse om energipolitiken med särskilt fokus på förhållandena för elförsörjningen efter år 2025–2030.

Kommissionens arbete har, i enlighet med direktivet, genomförts i tre faser. Under den första fasen skedde en kunskapsgenomgång och formulering av alternativ. Arbetet har genomförts i en bred dialog med olika intressenter såsom kraftindustrins och näringslivets organisationer, miljöorganisationer, kommuner, statliga myndigheter, forskare m.fl. Kommissionen har också tagit del av den internationella utvecklingen och använt sig av experter från andra länder.

Under arbetets andra fas har de utmaningar och möjligheter, som energisystemet står inför, analyserats närmare.

Slutligen har kommissionen, med utgångspunkt i den ramöverenskommelse mellan fem av riksdagens partier som slöts i juni 2016, utarbetat ett antal förslag och bedömningar.

Energikommissionen föreslår följande mål.

- Målet år 2040 är 100 procent förnybar elproduktion. Det är ett mål, inte ett stoppdatum som förbjuder kärnkraft och innebär inte heller en stängning av kärnkraft med politiska beslut.
- Sverige ska år 2030 ha 50 procent effektivare energianvändning jämfört med 2005. Målet uttrycks i termer av tillförd energi i relation till bruttonationalprodukten (BNP).

Sverige ska ha ett robust elsystem med en hög leveranssäkerhet, en låg miljöpåverkan och el till konkurrenskraftiga priser. Det skapar långsiktighet och tydlighet för marknadens aktörer och bidrar till nya jobb och investeringar i Sverige.

Energipolitiken tar sin utgångspunkt i att Sverige är tätt sammankopplat med sina grannländer i norra Europa och syftar till att hitta gemensamma lösningar på utmaningar på den gemensamma elmarknaden. Det är vidare en utgångspunkt att Sverige senast år 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter nå negativa utsläpp.

Kommissionen lämnar i betänkandet en rad förslag och bedömningar. De innebär bl.a. följande:

- Elcertifikatsystemet ska förlängas och utökas med 18 TWh nya elcertifikat till 2030.
- Energimyndigheten får i uppdrag att tillsammans med olika branscher formulera sektorsstrategier för energieffektivisering. Sektorsstrategierna kommer att tas fram av Energimyndigheten tillsammans med olika branscher och utgör därmed inget mål som fastställs av riksdagen.
- Anslutningsavgifterna till stamnätet för havsbaserad vindkraft bör slopas. Formerna för detta måste dock utredas närmare.
- Skatten på termisk effekt avvecklas stegvis under en tvåårsperiod med start 2017.
- Principerna om förutsättningarna för planering av nya kärnkraftsreaktorer (proposition 2008/09:163) kvarstår.
- Placeringsreglementet i kärnavfallsfonden ska förändras så att placeringsmöjligheterna utökas från och med starten på nästa treårsperiod 2018.
- Sverige ska ha moderna miljökrav på svensk vattenkraft, men där prövningssystemet utformas på ett sätt som inte blir onödigt administrativt och ekonomiskt betungande för den enskilde i förhållande till den eftersträlvade miljönyttan.
- Fastighetsskatten på vattenkraft ska sänkas till samma nivå som för de flesta övriga elproduktionsanläggningar, det vill säga 0,5 procent. Skatten ska sänkas stegvis under en fyraårsperiod med start 2017.
- Det ska utredas hur förenklingar och anpassningar kan ske av befintliga regelverk och skattelagstiftning för att underlätta för nya produkter och tjänster inom energieffektivisering, energilagring och småskalig försäljning av el till olika ändamål samt elektrifieringen av transportsektorn.
- Ett särskilt energieffektiviseringsprogram för den elintensiva svenska industrin, motsvarande PFE, bör införas givet att man kan hitta ansvarsfull finansiering.
- En utredning bör tillsättas för att brett utreda vilka eventuella hinder som kan finnas för att möjliggöra en tjänsteutveckling vad gäller aktiva kunder och effektivisering. Utredningen bör undersöka vilka ekonomiska och andra styrmedel, exempelvis vita certifikat, som är effektivast för att öka effektiviseringen både ur energi- och effekthänseende.
- Finansiering av den slojade skatten på termisk effekt och sänkningen av fastighetsskatten föreslås ske genom en höjning av energiskatten. Elintensiv industri ska undantas.
- I Europa och i Sverige förs en bred diskussion om vilken framtida elmarknadsmodell som ska användas. Det finns inget skäl att i det korta perspektivet ändra den befintliga marknadsmodell Sverige och Norden använder. Däremot är det rimligt att över tid föra en bred diskussion om den framtida marknadsdesignen.

Energikommisionen lämnar en rad ytterligare bedömningar inom olika delar av energiområdet. Bland annat föreslås att det bör inrättas en genomförandegrupp som är sammansatt av representanter från de partier som slöt ramöverenskommelsen med syfte att kontinuerligt följa upp ramöverenskommelsen.

Energikommisionen har bedömt de tänkbara konsekvenserna av sina förslag. Kommissionen har presenterat bedömningar och förslag som syftar till att underlätta förnyelsen och omställningen av energisystemet. Mot kostnaderna för att åstadkomma ett mer flexibelt elsystem och integrera en ökad andel förnybar elproduktion ska ställas fördelar i form av ökad leveranssäkerhet och ett effektivare utnyttjande av de samlade produktions-resurserna. Sammantaget bedöms de föreslagna åtgärderna leda till lägre totala systemkostnader och en ökad samhällsekonomisk effektivitet.

Micasa Fastigheters synpunkter

Micasa Fastigheter vill med anledning av remissen anföra följande.

Micasa ställer sig positiva till att regelverk och skattelagstiftning ska ses över för att underlätta för nya produkter och tjänster inom energieffektivisering, energilagring och småskalig försäljning av el. Vi är även positiva till förslaget om en utredning gällande vilka hinder som kan finnas för att möjliggöra en tjänsteutveckling vad gäller aktiva kunder och effektivisering.

Övriga förslag som Energikommisionen presenterar berör framförallt energiproducenter och elintensiv industri vilket inte berör Micasa Fastigheters verksamheter direkt varför vi avstår från att kommentera dessa.

Med vänlig hälsning

Micasa Fastigheter i Stockholm AB

Maria Mannerholm
VD

Skolfastigheter i Stockholm AB

Remiss beträffande Energikommisionens betänkande Kraftsamling för framtidens energi (SOU 2017:02)

Miljöroteln har remitterat rubricerat ärende till koncernledningen för Stockholms Stadshus AB, som i sin tur som underremiss tillställt bland andra SISAB ärendet för besvarande.

SISAB:s synpunkter

Kommissionen har presenterat bedömningar och förslag som syftar till att underlätta förnyelsen och omställningen av energisystemet. Mot kostnaderna för att åstadkomma ett mer flexibelt elsystem och integrera en ökad andel förnybar elproduktion ska ställas fördelar i form av ökad leveranssäkerhet och ett effektivare utnyttjande av de samlade produktionsresurserna. Sammantaget bedöms de föreslagna åtgärderna leda till lägre totala systemkostnader och en ökad samhällsekonomisk effektivitet.

SISAB arbetar enligt bolagets Miljöprogram 2017 - 2019 med energieffektivisering och att minska miljöpåverkan. Vi ser positivt på Energikommisionens betänkande "Kraftsamling för framtidens energi".

Med vänlig hälsning
SISAB, Skolfastigheter i Stockholm AB

Claes Magnusson
VD

Yttrande över Energikommisionens betänkande Kraftsamling för framtidens energi (SOU 2017:02)

Stockholms stad har, genom Stokab, byggt ett operatörsneutralt fibernät som når ca 90 procent av hushållen och i princip 100 procent av företagen i Stockholm. Nätet är även ortsammanbindande inom såväl länet som i regionen.

Fiber behövs överallt

En viktig förutsättning för att möjliggöra en minskad och effektivare energianvändning i Sverige, är väl utbyggda öppna fibernät. Fiberinfrastruktur är nämligen en förutsättning för tillhandahållande av sådana IT-lösningar som minimerar behovet av resor och transporter, som möjliggör trafik- och logistikoptimering, arbete och utbildning från valfri plats, energi- och miljöoptimering samt andra miljösmarta tjänster.

Fiberinfrastruktur är också en förutsättning för de smarta tjänster och produkter, inklusive mät- och styrutrustning, som utredningen konstaterar kan effektivisera energibehovet. För att effektivisera energiåtgången i exempelvis fastigheter och anläggningar krävs IT-lösningar. På samma sätt krävs IT-lösningar för att enkelt sammankoppla såväl småskalig som storskalig energiproduktion samt för att skapa optimala handelsplatser för energimarknadens parter.

Som utredningen konstaterar är teknikutvecklingen snabb och nya tjänster och produkter som i allt högre grad använder sig av informations- och kommunikationsteknologi bidrar med nya möjligheter att effektivisera användningen av el.

Det är därför viktigt att fiber finns tillgängligt för alla, såväl för hushåll som för företag, liksom på strategiska platser i det offentliga rummet, exempelvis torg, busskurer etc. - platser som behöver uppkoppling. Tillgång till fiber på platser i det offentliga rummet är särskilt viktigt för att möjliggöra för marknadens aktörer att tillhandahålla den kommunikation som behövs för bl.a. självkörande fordon och styrning av de laddstationer som krävs för elfordon.

IT-utrustning som värmekälla

IT-utrustning både konsumerar (el) och producerar energi (värme). Att spillvärmes från IT-utrustning kan användas har flera aktörer insett. Exempelvis köper Fortum Värme energi från datahallar med målet att fasa ut kolkraftverket i Värtan.

Det finns även andra initiativ där aktörer t.ex. låter IT-utrustning direkt värma upp lokaler. Exempelvis möjliggör kommunikationsutrustningen i en av Stokabs så kallade knutpunkter uppvärmning av en 11 000 kvadratmeter stor skola.

I det fortsatta arbetet med den svenska energiförsörjningen bör inte den energi som datahallar och annan IT-utrustning genererar bortses ifrån. Då detta är en form av småskalig

energiproduktion, är det viktigt att förenklingar och anpassningar av befintliga regelverk och skattelagstiftning sker för att i större skala kunna använda spillvärmerna från IT-utrustning som energikälla.

Trygga och stabila elleveranser och säkra fibernät

Som utredningen konstaterar är ett ekologiskt hållbart elsystem med trygga och stabila elleveranser en förutsättning för många samhällsviktiga funktioner, exempelvis för IT-lösningar inom sjukvården och näringslivet. Det ökade beroendet av el inom exempelvis industrin eller genom pågående digitalisering understryker samtidigt behovet av att säkerställa elsystemets fortsatta robusthet.

Stokab delar utredningens uppfattning att försörjningstrygghet och säkerhetspolitiska aspekter är tätt sammankopplade sett ur ett internationellt perspektiv. I dagens politiska läge är det viktigt att minska den nationella sårbarheten. Fler mindre produktionsenheter bidrar till att minska sårbarheten i elsystemet.

Med tanke på de samhällsviktiga funktioner som använder sig av IT-lösningar är det också viktigt att säkra elleveransen till strategisk viktig IT-utrustning.

Även fibernäten, som är bärare av kommunikationen för såväl styrningen av energisystemet och samhällsviktiga tjänster, behöver ses ur ett säkerhetsperspektiv. Då ett stabilt och väl fungerande energisystem får anses vara av nationellt säkerhetsintresse, behöver även fibernäten finnas i offentlig regi så att främmande makt inte kan kontrollera näten - något som skulle kunna ske genom köp av svenska telekomföretag. Här utgör de kommunalt ägda stadsnäten, samt den nationella IT-infrastrukturen som fortfarande till fullo finns i statlig ägo, en viktig del av energisystemet. Detta är något som bör beaktas i det fortsatta arbetet med den svenska energiförsörjningen.

Med vänlig hälsning

AB Stokab

Staffan Ingvarsson
Verkställande direktör

REMISSYTTRANDE AV ENERGIKOMMISSIONENS BETÄNKANDE KRAFTSAMLING FÖR FRAMTIDEN ENERGI (SOU 2017:02)

SGAF tackar för möjligheten att svara på rubricerad underremiss. SGAF har tagit del av förslag till "Energikommissionens betänkande Kraftsamling för framtiden energi (SOU 2017:02)" och har inget i övrigt att tillägga.

Bakgrund

I mars 2015 beslutade regeringen att tillsätta en kommission, i form av en parlamentarisk kommitté, för översyn av energipolitiken (dir. 2015:25). Energikommissionens uppdrag är enligt direktivet att ta fram underlag för en bred överenskommelse om energipolitiken med särskilt fokus på förhållandena för elförsörjningen efter år 2025–2030. I sitt arbete ska kommissionen ta del av och närmare analysera tillgängliga bedömningar av hur det framtida behovet av energi förväntas mötas enligt olika prognoser och scenarier och ställa samman två eller flera scenarier för tillförsel, överföring, användning och lagring av energi på längre sikt. I uppdraget ingår också att identifiera vilka förändringar i regelverken som kan komma att krävas för en samhällsekonomiskt effektiv utveckling av energisystemet och lägga särskild vikt vid försörjningen med el. Betänkandet ska överlämnas till regeringen senast den 1 januari 2017.

Sammanfattning

Enligt direktivet ska utredningen lägga särskild tonvikt på försörjningen med el. Behovet av el kan dock inte ses isolerat, utan hänger samman med utvecklingen av t.ex. värmeförsörjningen och transportsektorns behov av energi. Kommissionen har därför gjort en bred genomlysning av energiförsörjningen internationellt och i Sverige. De förslag och bedömningar som redovisas behandlar dock till övervägande del försörjningen med el.

SGAF verksamhet

Huvuduppdraget för SGA Fastigheter är att äga, förvalta och utveckla arenorna i Globen området. Det innebär bland annat att vi tillhandahåller lokaler och anläggningar för evenemang samt deltar aktivt i samarbeten med andra aktörer för att öka Globen områdets attraktionskraft. Verksamheten omfattar Tele2 Arena, Ericsson Globen inklusive SkyView, Hovet, Annexet samt nöjesdestinationen Tolv Stockholm.

Energikommissionens betänkande Kraftsamling för framtidens energi (SOU 2017:02)**Svar på remiss****Stockholm Business Regions förslag till beslut**

Stockholm Business Region överlämnar följande tjänsteutlåtande som svar på remiss om Energikommissionens betänkande Kraftsamling för framtidens energi (SOU 2017:02). Ärendet anmäls som kontorsyttrande på styrelsens sammanträde den 23 maj 2017.

Olle Zetterberg

Anna Gissler

Sammanfattning

Stockholm Business Region anser att ett effektivt energisystem är en förutsättning för att utveckla ett Sverige som kombinerar tillväxt med hållbarhet även i framtiden. Nedan följer en sammanfattning av bolagets syn på rubricerad remiss:

1. Den Nordiska elmarknaden måste utvecklas på ett sådant sätt att kostnadsfördelen gentemot resterande EU bibehålls.
2. Ledtider för tillståndsprocesser och för infrastrukturinvesteringar (elproduktion och distribution) måste förkortas
3. SVK och EI måste kunna vara en proaktiv part i arbetet med att nyindustrialisera Sverige.
4. Främja möjligheter att arbeta med tex värmeåtervinning från olika typer av industriella aktörer, till exempel datacenter, industrier eller kylanläggningar.

Ärendet

Stockholms stadshus AB har till Stockholm Business Region översänt en remiss angående "Energikommissionens betänkande Kraftsamling för framtidens energi (SOU 2017:02)". I mars 2015 beslutade regeringen att tillsätta en kommission, i form av en parlamentarisk kommitté, för översyn av energipolitiken. Energikommissionens uppdrag är enligt direktivet att ta fram underlag för en bred överenskommelse om energipolitiken med särskilt fokus på förhållandena för elförsörjningen efter år 2025–2030.

Svar på remissen ska vara Stockholms stadshus AB tillhanda senast den 22 februari 2017.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av Invest Stockholm

Stockholm Business Regions bedömning och analys

Stockholm Business Region kommenterar vad gäller "Energikommissionens betänkande Kraftsamling för Framtiden energi (SOU 2017:02)" relaterar främst till industriell konkurrenskraft och möjligheter att attrahera investeringar till Sverige och Stockholmsregionen.

Bolaget ser med tillförsikt på Regeringens nyindustrialiseringsstrategi som ska bidra till att Sverige ska vara världsledande inom modern och hållbar industriell produktion.

Bolaget ser stora möjligheter till investeringar till Sverige och vår region från nya och redan befintliga industriföretag – speciellt inom energikrävande och/eller mer automatiserad produktion. Det, utifrån ett europeiskt perspektiv, låga elpriserna och en grön produktionsmix samt ett stabilt elnät är stora fördelar som i vissa fall kan kompensera andra, mer negativa, kostnadskomponenter i investerarens beslutsprocess.

Stockholm Business Region anser att för att nyindustrialiseringsstrategin skall kunna lyckas är det viktigt att den nordiska kostnadsfördelen gentemot EU vad gäller el för energiintensiv verksamhet bibehålls och att den framtida energimarknaden klarar att hantera detta, det vill säga undvika att "importera" högre Europeiska prisnivåer.

Det är för Sverige och Stockholmsregionen viktigt att staten via sina aktörer Affärsverket Svenska Kraftnät (SVK) och Energimarknadsinspektionen (EI) i största möjliga mån proaktivt engagerar sig för att förbättra elinfrastrukturen och möjligheten att hantera lastökningar inom storstadsregionerna. Detta bör gå att kombinera med en myndighetsroll. Effektiva tillståndprocesser och korta ledtider vid investeringar i kraftproduktionsanläggningar och ledningsnät har en stor betydelse för Sveriges konkurrenskraft. Detta gäller allmänt för att snabba på de infrastrukturinvesteringar som redan planeras för att förbättra kraftförsörjningen i den snabbt expanderande Stockholmsregionen. Specifikt från bolagets sida finns behov av att vara en mer proaktiv partner i de dialoger med framförallt olika internationella aktörer som utvärderar olika länder och regioner för att finna den lokalisering som för dem passar bäst och där anslutande elinfrastruktur är av största vikt. Många av dessa aktörer är olika anledningar endast intresserade av lokaliseringar i storstadsnära lägen och svarstider i dessa processer handlar oftast om veckor och inte om månader eller år. Det är viktigt att myndigheten SVK kan ge svar på frågan om det finns anslutningsmöjligheter (utrymme i stamnätet eller inte) via så kallade förhandsbesked snabbare. Myndigheten uppger själv att det normalt tar upp till 12 månader, ibland tar det dock längre tid och ska man få stora kapitalkrävande industrietableringar att hamna i regionen/landet behöver den tiden kortas väsentligt.

Vidare är Energimarknadsinspektionens (EI) handläggningstider för att hantera koncession för linjer ett bekymmer för elnätbolagen som hämnar den industriella tillväxten och möjligheten att få nya företagsetableringar med nya arbetstillfällen. För närvarande får bolaget indikationer om att ledtiderna ökar istället för att de minskar. Hållbara lösningar så som värmeåtervinning bör premieras. Det är därför viktigt att lagstiftning kring energiskatt på el utformas så att denna typ av mer storskaliga lösningar inte missgynnas jämfört med mindre energieffektiva lokala lösningar utan möjlighet till integration in den cirkulära ekonomin. Som ett exempel kan nämnas samarbetet kring Stockholm Data Parks där Stockholms stad tillsammans med Ellevio och Fortum värme aktivt arbetar med att återvinna överskottsvärme från befintliga och nya datacenteraktörer i industriell skala.

Sammanfattningsvis anser bolaget att ett effektivt energisystem är en förutsättning för att utveckla ett Sverige som kombinerar tillväxt med hållbarhet även i framtiden. Nedan följer en sammanfattning av bolagets syn på rubricerad remiss:

5. Den Nordiska elmarknaden måste utvecklas på ett sådant sätt att kostnadsfördelen gentemot resterande EU bibehålls.
6. Ledtider för tillståndsprocesser och för infrastrukturinvesteringar (elproduktion och distribution) måste förkortas
7. SVK och EI måste kunna vara en proaktiv part i arbetet med att nyindustrialisera Sverige.
8. Främja möjligheter att arbeta med tex värmeåtervinning från olika typer av industriella aktörer, till exempel datacenter, industrier eller kylanläggningar.

**Yttrande över Energikommisionens betänkande
Kraftsamling för framtidens energi (SOU 2017:02) – Dnr
M2017/00026Ee (stadens Dnr 110-138/2017)**

AB Fortum Värme samägt med Stockholms stad (Fortum Värme) har tagit del av remissen avseende Energikommisionens betänkande *Kraftsamling för framtidens energi* (SOU 2017:02), Dnr M2017/00026Ee (stadens dnr 110-138/2017), och vill med anledning härav framföra följande synpunkter.

Inledning

Fortum Värme producerar och levererar fjärrvärme, fjärrkyla och el. Bolaget har en handlingsplan vars mål är att våra kunder har en klimatneutral och resursneutral energilösning baserad på 100 procent förnybar och återvunnen energi senast 2030. Vår ambition är att nå målet väsentligt tidigare än så.

Cirka 80 procent av stadens tätbebyggda ytor försörjs av fjärrvärme, som till cirka 85 procent produceras av förnybar eller återvunnen energi utan klimatpåverkan. Efter att det nya bibränsleeldade kraftvärmeverket i Värtan har tagits i full drift kommer andelen öka ytterligare. Anläggningen kommer att, förutom fjärrvärme, även producera cirka 750 GWh lokal och förnyelsebar el, ett betydelsefullt tillskott i en region med en allt mer ansträngd eleffektbalans.

Mot denna bakgrund lämnar Fortum Värme sina kommentarer, främst avseende de delar som har bäring på värmemarknaderna.

Kommentarer

Fortum Värme vill inledningsvis framhålla att föreliggande betänkande i de delar som bolaget kan överblicka i allt väsentligt är utomordentligt väl genomarbetat, vilar på grundliga analyser och landar i rättvisande

slutsatser. I inledningen till betänkandet (s. 12–13) konstateras bland annat följande:

”Energimarknaderna genomgår för närvarande betydande förändringar. De nya omständigheterna innebär att en rad nya problemställningar har uppkommit men ger också möjligheter att kunna upprätthålla en säker och tillräcklig energiförsörjning. Det gäller t.ex. elsystemets förmåga att leverera effekt och energi till kunderna under dygnets alla timmar.”.

Detta är en grundbult i analysen, det faktum att energisamhället inte bara står inför en energiutmaning utan även en effektmaning. En framgångsfaktor i den fortsatta omställningen av energisamhället, inkluderande transportsektorn, är att *förmågan* att leverera hållbar el upprätthålls. Omställningen av transportsektorn handlar till stor del om att växla ut fossila bränslen och att introducera eldrivna fordon. Svensk kraftvärme baserad på förnybara och återvunna insatsvaror spelar härvid en avgörande roll. Den el som genereras i kraftvärmeverken är prima och tillförs marknaden när den som bäst behövs, det vill säga under årets kalla dagar. Kraftvärmens har alltså en dubbel roll: den tillför både effekt och energi. Används högvärdig el till uppvärmning motverkas detta. Kommissionen har också uppmärksammat detta explicit (s. 122):

”I Sverige och Norden är effektbalansen som mest ansträngd under vintern när det är som kallast, till en följd av elanvändningens effektbehov för uppvärmning.”.

Det är alltså en för omställning av transportsektorn försvårande omständighet att högvärdig el används för lågvärdig uppvärmning. El har mycket högre energikvalitet än värme och bör användas till rörelseenergi istället för uppvärmning. Även detta fysikaliskt fundamentala förhållande har uppmärksamrats av kommissionen, som skriver (s. 193–194 och s. 273):

”Elproduktionen från kraftvärmens sammanfaller med situationer då effektbehovet i elsystemet är som högst. Eftersom fjärrvärmens ofta ersätter elbaserad uppvärmning kan den lindra ansträngda effektsituationer. Vidare kan kraftvärmens bidra med systemtjänster

till elsystemet. Den kan också fungera som ett energilager där överskottsel kan lagras i form av värme.” /.../ ”En konkurrenskraftig fjärrvärmesektor och minskad elanvändning i uppvärmningen är förutsättningar för att klara den förnybara el- och värmeförsörjningen under kalla vinterdagar.”

Ännu mer explicit framgår slutsatsen av följande skrivning (s. 295–296):

”Boverkets byggregler

Nuvarande systemgräns i både Boverkets byggregler (BBR) och i förslaget om nära-nollenergihus är levererad (köpt) energi. Denna systemgräns gynnar individuella uppvärmningslösningar (t.ex. värmepumpar) framför gemensamma energisystem (t.ex. fjärrvärme). Byggreglerna bör vara neutrala till valet mellan el och fjärrvärme, genom att fokusera på använd energi snarare än köpt energi.”

Fortum Värme delar fullt ut kommissionens analyser och slutsatser i dessa avseenden och vill passa på att framhålla att det är både viktigt och glädjande att systemperspektivet härigenom gjorts till norm i svensk energipolitik. Att misshushålla med resurser och att ägna sig åt kontraproduktiva satsningar är helt enkelt inte hållbart om omställningen till det hållbara energisamhället ska klaras. Det är Fortum Värmes uppfattning att de slutsatser som kommissionen landat i också bör inarbetas i stadens analys och styrning av de egna insatserna i omställningsarbetet, så att staten och staden i dessa avseenden agerar på ett harmoniserat sätt.

Fortum Värme stödjer målsättningen om att nå 100 procent förnybar elproduktion år 2040 (s. 311) och om att Sverige 2030 ska ha 50 procent effektivare energianvändning jämfört med 2005 mätt i termer av tillförd energi i relation till bruttonationalprodukten (s. 312). Fortum Värme verkar för att bidra till att detta mål kan nås ännu tidigare. Detta mål förutsätter dock för sitt uppfyllande ett kontinuerligt vårdande av systemperspektivet. Det går därför inte att använda systemgränser som ”köpt energi” eller kommungränser som bas för analyserna, det är de sammanhängande el- och fjärrvärmesystem som måste utgöra grunden i analysen.

Betänkandet saknar konkreta förslag på styrmedel som premierar produktion av el då kraftsystemet är som mest ansträngt, men såvitt Fortum

Värme kan förstå ska sådana göras till föremål för särskilda utredningar. Så länge dessa utredningar på samma sätt som sker i betänkande görs utifrån ett systemperspektiv är det bolagets bedömning att det finns goda förutsättningar för att dessa blir både ändamålsenliga och kostnadseffektiva.

Sammanfattningsvis ställer sig alltså Fortum Värme positiv till de analyser som görs och de slutsatser som dras i betänkande och tillstyrker realisering av de förslag som har bäring på värmemarknaderna.

Med vänlig hälsning

AB Fortum Värme samägt med Stockholms stad

Anders Egelrud

VD